

Asia: VN/21695/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta

Ukrainalaisten palveluvastuu

Keski-Suomen TE-toimisto pitää tarkoituksenmukaisena kuntakokeilulain muuttamista siten, että ukrainalaiset tilapäisen suojelun perusteella Suomeen tulleet TE-toimiston asiakkuuteen kirjautuneet henkilöt siirretään kuntakokeilujen palveluvastuulle. Siirto kokeilujen asiakkuuteen olisi käsittääksemme tapahtunut ilman tätä esitystä joka tapauksessa siinä vaiheessa, kun asiakas on ollut maassa vuoden ajan.

Esitys aikaistaa siirtoa ja mahdollistaa sen, että asiakkaat siirtyvät kokeilujen asiakkuuteen ilman, että heille on osoitettu kotikuntaa. Esitys on tarkoituksenmukainen siitäkin syystä, että Digi- ja väestötietovirastolla on yli 20 viikon jonot kotikuntakäsittelyssä. Tämä on johtanut siihen, että TE-toimisto on joutunut järjestämään työttömyyden alun palvelut myös muille maahanmuuttajille, jotka odottavat kotikuntaa ja siirtoa kuntakokeilun asiakkuuteen.

Kuntakokeilujen palveluvastuulle siirron etuna on se, että TE-toimiston maahanmuuttopalvelut ja niihin liittyvät TE-toimiston resurssit ovat siirtyneet laajasti kokeilukuntiin. TE-toimisto onkin joutunut resursoimaan ukrainalaisten palvelut erikseen siirtämällä tehtäviin vahvan kokemuksen ja osaamisen omaavaa henkilöstöä muilta tehtäväalueilta sekä rekrytoimaan erityisesti venäjänkielistä resurssia. Tämä on toteutettu TE-toimiston toimintamäärärahalla, koska tehtäviin ei ole saatu erillistä määrärahakohdennusta työ- ja elinkeinoministeriöstä.

Huolimatta siitä, että maahanmuuttopalvelut on jouduttu rakentamaan erikseen ukrainalaisten kohderyhmälle, Keski-Suomen TE-toimisto katsoo onnistuneensa tehtävässä erittäin hyvin. Keski-Suomi on maan kolmanneksi suurin ukrainalaisia vastaanottava alue. TE-toimiston asiakkuudessa on jo noin puolet alueella olevista työkäisistä ukrainalaisista. TE-palvelujen kattavuus on nähdäksemme varsin hyvä, kun otetaan huomioon, että osa ukrainalaisista suunnittelee edelleen paluuta kotimaahan ja osa on hakeutunut töihin omatoimisesti. Keski-Suomen TE-toimiston asiakkuudessa olevista ukrainalaisista noin 90 prosentilla on kotoutumissuunnitelma ja merkittävä osa on aloittanut kotokoulutuksen. Myös työllistymisiä on jo tapahtunut. TE-toimiston ukrainalaisten palvelut on viety Jyväskylän maahanmuuttaneiden osaamiskeskuksen yhteyteen ja yhteistyö vastaanottokeskusten kanssa on aktiivista. Ukrainalaisille on järjestetty jo lähes 30 info- ja rekrytointitilaisuutta ja työpaikkoja heille kartoitetaan suoraan yrityksistä. Yhteistyörakenteet on luotu kaikkien ukrainalaisia vastaanottaneiden kuntien kanssa ja kotosuunnitelmien toteutusaste on maakunnan kattavasti erittäin korkealla tasolla.

Edellä kuvatusta johtuen esityksessä esitetty näkemys siitä, että ukrainalaisten asiakkaiden palvelut ja työllistymisedellytykset paranevat kuntakokeiluun siirron johdosta, ei vaikuta perustellulta. Lisäksi kuntakokeilujen ulkopuolella on kuntia, joiden osalta TE-toimistot hoitavat jatkossakin ukrainalaisten palvelua pitkällä kokemuksella ja vankalla asiantuntemuksella. Lisäksi TE-toimiston laadukkaiden maahanmuuttopalvelujen piiriin jäävät edelleen ne kokeilun alueen ukrainalaiset asiakkaat, jotka eivät kuulu kokeilujen asiakasryhmiin.

Ukrainalaisten ohjaamisessa kuntakokeiluun näemme statuksiin liittyvän haasteen.

Kuntakokeilujen vastuulle kuuluvien työttömien asiakkaiden status selvitetään yleensä työttömyysturvaoikeuden selvittämisen yhteydessä Uudenmaan työttömyysturvavastuualueella. Tilapäistä suojelua saavilla ei ole työttömyysturvaoikeutta, joten statuksen määrittely tehdään TE-toimistossa. Sotaa paenneiden tilanteet ovat hyvin epäselviä, mistä johtuen statuksen määrittely voi olla hyvinkin haasteellista. Saattaa esimerkiksi olla, että työpaikka on tuhottu eikä työnantajaan ole enää yhteyttä, mutta työsuhdetta ei ole virallisesti päätetty. Ukrainassa tehdään myös paljon töitä epävirallisesti, jolloin on haasteellista määrittää, onko asiakas työskennellyt omassa työssä vai rinnastetaanko tämä työsuhteeseen ja miten tällainen työ todetaan päättyneeksi. Tästä johtuen asiakkaiden siirrosta kuntakokeiluihin voi tulla hidas prosessi, joka voi hidastaa asiakkaan kotoprosessin etenemistä verrattuna siihen, että se hoidettaisiin edelleen TE-toimistossa.

Myöskään asuinkunnan määrittely ei ole yksiselitteinen ja pysyvä asia. Vastaanottokeskuksella voi olla asuntoja eri kunnissa ja asiakkaat ovat joutuneet vaihtamaan asuntoja melko usein. Moni asiakas ilmoittaa TE-toimistoon vastaanottokeskuksen osoitteen, joka ei välttämättä ole yhteneväinen kotikunnan kanssa. Esimerkiksi Jyväskylän vastaanottokeskuksella on asuntoja myös kunnissa, jotka eivät kuulu kuntakokeiluun, jolloin asiakas saattaa ohjautua Jyväskylän kuntakokeilun asiakkaaksi, vaikka asuukin kokeilun ulkopuolisessa kunnassa.

Keski-Suomeen jäävien ukrainalaisten samoin kuin muidenkin maahanmuuttajien palveluvastuu on pitkällä tähtäimellä kunnissa. Maahanmuuttopalveluja rakennetaan kokonaisvaltaisesti osana kuntaekosysteemiä ja kuntien rooli kotouttamisessa vahvistuu tulevissa uudistuksissa. Tämä mahdollistaa entistä paremmin kunnan eri palvelujen ja TE-palvelujen yhteensovittamisen asiakasrajapinnassa. Edellä kuvastusta johtuen Keski-Suomen TE-toimisto katsoo, että kuntakokeilulakiin esitetty muutos on perusteltu.

Keski-Suomen TE-toimisto korostaa sitä että, mikäli muutos edellyttää lisäresurssien kohdentamista kokeilukunnille, tulee tämä toteuttaa erillismäärärahan turvin, sillä TE-toimistot eivät ole saaneet lisärahoitusta ukrainalaisten palveluun, vaan palvelut on järjestelty TE-toimiston normaalien toimintaresurssien puitteissa.

Ohjaus Työkanava Oy:hyn

Keski-Suomen TE-toimisto pitää muutosta perusteltuna siltä osin, mitä kuntakokeilulain muutoksessa esitetään kuntakokeilun asiakkaiden ohjautumisesta Työkanava Oy:hyn.

Säynätmäki Tuula
Keski-Suomen TE-toimisto

Puttonen Oona
Keski-Suomen TE-toimisto